

Michaela KOLLEROVÁ

Doc. PaedDr. Jiřina Holinková, CSc. Historička a univerzitní pedagožka nejen pohledem pamětníků

Abstract: Doc. PaedDr. Jiřina Holinková, CSc. Historian and university teacher witnessed by her contemporaries

This study looks at the life, scientific and pedagogical activity of doc. PaedDr. Jiřina Holinková, CSc. (1921–2005), a historian, who worked for more than forty years at the Department of History at the Faculty of Arts, Palacký University in Olomouc. The author of this study also tries to describe the personality of doc. Holinková. One of the methods used during the research was oral history, therefore the first part of this study is focused on using this method and its importance for this specific research.

Key words: Palacký University in Olomouc – personalities – historians – oral history – doc. PaedDr. Jiřina Holinková

Na Univerzitě Palackého v Olomouci působila od doby jejího obnovení v roce 1946 již celá řada významných osobností v různých oborech. Univerzita prošla od onoho roku svým vývojem a lze říci, že osudy univerzity se promítaly jistým způsobem do životních osudů zde působících akademických pracovníků. Poznat blíže osudy vybraných osobností Filozofické fakulty Univerzity Palackého si položil za cíl výzkumný projekt s názvem *Nový pohled na významné události a osobnosti Univerzity Palackého a její filozofické fakulty*. Jednalo se o krátkodobý, jednoletý projekt realizovaný v úzkém řešitelském kolektivu a těmto okolnostem musel být uzpůsoben i vlastní obsah výzkumu.¹ Tříčlenný řešitelský tým byl tvořen prof. Davidem Papajíkem, Mgr. Michaelou Kollerovou a Mgr. Zuzanou Haraštovou. Všichni členové řešitelského týmu působí na Katedře historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého a právě jejich vazba na toto pracoviště ovlivnila i výběr osobností k výzkumu. Po rozsáhlých debatách byly nakonec vybrány dvě osobnosti historiků, jejichž badatelská činnost je spojená s výzkumem

---

1 Realizace tohoto výzkumu byla umožněna díky podpoře na specifický výzkum udělené v roce 2012 Univerzitě Palackého v Olomouci prostřednictvím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.

starších dějin a v jejich rámci také dějin regionálních, a to prof. PhDr. Ladislav Hosák, CSc. a doc. PaedDr. Jiřina Holinková, CSc. Nespojovalo je pouze pracoviště, tedy katedra historie, a badatelský zájem o stejné období dějin, ale vztahy mezi nimi lze definovat i jako vztah učitel a jeho žákyně a dále jako nadřízený a jeho podřízená. Následující text je věnován osobnosti a osudům doc. Jiřiny Holinkové, která téměř celý svůj profesní život působila právě na katedře historie. Nejdříve však několik slov k metodám užitých během výzkumu.

K dějinám Univerzity Palackého v Olomouci bylo napsáno již mnoho odborných článků i monografií,² ale osudy řady zde působících pedagogů zůstávají dosud neznámé, či jim není věnována náležitá pozornost, jakou si tyto osobnosti bezesporu zaslouhují. V řadě případů lze sice dohledat sborníky a články vydané u příležitosti jejich životních jubileí, takové publikační počiny však nemohou vystihnout ze své podstaty všechny aspekty ze života oslavence, některé jsou zmíněny pouze okrajově a jiné pak zcela vynechány.³ Pochopitelně i samotní pedagogové se snaží sepsat své vlastní paměti, zanechat po sobě dílo autobiografické povahy, které zahrnuje buď celý jejich životní příběh, nebo z něj vybrané období, spojené např. s působením v určité instituci. Na taková díla je však potřeba dívat se přece jen s určitou dávkou kritičnosti, neboť se jedná o díla individuální povahy a ne všechny skutečnosti jsou nahlíženy objektivně. Nicméně díla tohoto typu představují velmi cenný zdroj informací nejen o životě a profesní dráze autora, ale velmi často také přinášejí vzpomínky na spolupracovníky a v této souvislosti tedy i určité poznatky o poměrech na pracovišti.⁴

Při zkoumání osobnosti se však pochopitelně nelze opírat pouze o výše zmíněné zdroje, pokud jsou k dispozici. Je potřeba přistoupit k již tradičnímu výzkumu archivních dokumentů, mezi něž patří dokumenty vztahující se k profesní dráze a výkonu povolání a dále také písemnosti a materiály uložené v pozůstalostních fondech, pokud ovšem tyto

2 Jiří FIALA a kol., *Univerzita v Olomouci (1573–2009)*, Olomouc 2009; *Kapitoly z dějin olomoucké university 1573–1973*, Ostrava 1973; *Padesát let z dějin obnovené univerzity*, Olomouc 1996; Pavel URBÁŠEK – Jiří PULEC a kol., *Kapitoly z dějin univerzitního školství na Moravě v letech 1945–1990*, Olomouc 2003 a další.

3 Univerzita Palackého v Olomouci vydala u příležitosti svého 50. výročí od obnovení sborník vzpomínkových medailonů připomínajících významné osobnosti, které působily na univerzitě od roku 1946: *Zakladatelé a pokračovatelé. Památník osobností obnovené univerzity*, Olomouc 1996.

4 V souvislosti s konkrétním výzkumem představují velice cenný zdroj publikace doc. Josefa Bieberleho, které se věnují nejen jeho vlastnímu životu, ale také vývoji univerzity, např. Josef BIEBERLE, *Letopis intelektuála ze zatracené generace*, Olomouc 2010; TÝŽ, *Univerzita Palackého vážně i s úsměvem: univerzitní léta 1945–1990 pohledem historika a bývalého děkana Filozofické fakulty*, Olomouc 2010. K dění na univerzitě v padesátých letech, především k výuce klasické filologie a starověkých dějin a v této souvislosti i na katedře historie je možno využít i publikaci: Julie NOVÁKOVÁ, *Paměti aneb Autobiografie – Třináct olomouckých let (1948–1961)*, Olomouc 2008.

posledně jmenované fondy existují. Archivní prameny nejsou však schopny vypovědět o konkrétní osobnosti vše. Z tohoto důvodu je velice přínosné využívat metody orální historie, která může přinést zcela nové a zajímavé poznatky o zkoumané osobnosti. V tomto ohledu je také velmi výhodné, pokud může badatel získat životní vzpomínky přímo od této osobnosti, což však v řadě případů již není možno uskutečnit.

Životní osudy Jiřiny Holinkové byly sledovány v první řadě z dokumentů uložených v příslušných fondech v Archivu Univerzity Palackého v Olomouci. Jednalo se o osobní spis a dále spisy kvalifikační. Bohužel při studiu písemných pramenů nemohla být využita její pozůstalost. Dosud nebyl v žádném z archivů zaevidován fond, jenž by písemnosti takové povahy obsahoval. Je pochopitelné, že cesta ke zjištění informací o případné pozůstalosti Jiřiny Holinkové by vedla přes rodinu, v tomto případě se však nepodařilo i přes několikrát pokusy navázat kontakt s rodinnými příslušníky. Studium písemných dokumentů z pozůstalosti by bezesporu přineslo mnohé, jistě velmi zajímavé poznatky. Jestliže rodina nekomunikovala s řešitelským týmem v souvislosti s pozůstalostí, tak bez odezvy zůstaly i žádosti o případné poskytnutí vzpomínek na osobnost Jiřiny Holinkové.

Právě vzpomínky pamětníků tvořily důležitou součást výzkumu o osobě Jiřiny Holinkové. O jejich poskytnutí byli požádáni především její bývalí studenti a kolegové a pak také, jak bylo uvedeno výše, rodinní příslušníci. Ze strany posledně jmenovaných se tento záměr nezdařil. Badatel však nemůže nutit soukromou osobu, aby se s ním podělila o informace z rodinného života, byť by takto poskytnuté údaje mohly být pro konkrétní výzkum jakkoli důležité. V daném případě absence vzpomínek rodiny ochudila poznání osobnosti Jiřiny Holinkové o charakteristiku, jaká byla v soukromí, jaká byla vlastně manželka, sestra, teta (stát se matkou jí bohužel osud nedopřál). Rozhovory s rodinnými příslušníky mohly přinést také pohled na „soukromé“ prožívání mnoha událostí, které ovlivnily nejen život a práci samotné Jiřiny Holinkové, ale vlastně celé tehdejší společnosti. Mezi tyto události je potřeba zařadit především rok 1968 a následující období normalizace, dále rok 1989 a po něm nastalé období znovubudování demokracie. Jak bude rozebráno na následujících stránkách, uvedené události měly svůj dopad, a ne vždy příznivý, i na osudy Jiřiny Holinkové. Určité poznatky k otázkám, jak tyto události prožívala, lze hledat ve vzpomínkách jejích kolegů, nicméně vzhledem k dobovým okolnostem mohla být opatrná ve svém vyjadřování a projevování pocitů mimo okruh svých nejbližších.

Za dobu trvání výzkumu se podařilo nashromáždit formou rozhovorů vzpomínky od deseti pamětníků, kteří projevíli zájem a ochotu zavzpomínat na svou kolegyni a učitelku. Jejich výběr se soustředil především na bývalé kolegy nejen z katedry, ale i oboru historie či historii příbuzných oborů. Všechny navíc spojuje (až na jednu výjimku) i skutečnost, že patřili k jejím studentům. Z katedry historie se jednalo o tyto historiky:

prof. PhDr. Janu Burešovou, CSc., prof. PhDr. Libuši Hrabovou, CSc, prof. PhDr. Miloše Trapla, CSc. a doc. PhDr. Jindřicha Schulze, CSc.⁵ Z bývalých studentů pak rozhovory poskytl⁶ prof. PhDr. Jiří Fiala, CSc. (Katedra bohemistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého), prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc. (Slezská univerzita v Opavě), PhDr. Karel Müller (Zemský archiv v Opavě), doc. PhDr. Milada Písková, CSc. (Slezská univerzita v Opavě), PhDr. Pavel Urbášek, Ph.D (Archiv Univerzity Palackého v Olomouci), prof. PhDr. Vladimír Wolf (Slezská univerzita v Opavě). Za účelem poskytnutí vzpomínek byli osloveni ještě další pamětníci, s nimiž nedošlo k uskutečnění rozhovorů z důvodu odmítavého postoje nebo ze zdravotních důvodů.⁷

Vlastnímu provedení rozhovorů předcházelo studium příslušné metodologické literatury.⁸ Vzhledem ke krátké době trvání výzkumu a jeho tématu bylo v tomto případě přistoupeno k užití orálněhistoricky zaměřeného rozhovoru. Jednotlivé rozhovory byly nahrány během jednoho setkání, přičemž všichni narátoři byli předem seznámeni s dílčími tématy či bližšími otázkami.⁹ Záleželo na každém z nich, jak dalece se k nim vyjádří a zda přidají ještě další témata. Všichni ovšem svými ochotnými výpověďmi inspirovali tazatelku k položení dalších doplňujících otázek a sdělili mnohé zajímavosti převážně z osobního života Jiřiny Holinkové. V průběhu všech rozhovorů byly probírány otázky spojené se studiem historie (přijímací zkoušky, organizace a průběh studia, odborné exkurze, případně mimoškolní aktivity), s poměry na katedře (často doplněné vzpomínkami na ostatní tehdejší členy této instituce) a pochopitelně byly zaměřeny na charakteristiku osobnosti Jiřiny Holinkové a zhodnocení její výuky a přístupu ke studentům. Na základě rozboru výpovědí k jednotlivým tématům pak bylo možno tyto poznatky porovnat a sestavit tak nejen portrét Jiřiny Holinkové, ale přinést alespoň částečný hodnotící pohled na některé aspekty studia historie.

5 Prof. Hrabová studovala na přelomu čtyřicátých a padesátých let nejdříve na Univerzitě Karlově v Praze, později přestoupila na Univerzitu Palackého v Olomouci, kde studia dokončila v roce 1952 získáním doktorského titulu. Stalo se tak téměř ve stejnou dobu, kdy Jiřina Holinková sama dokončovala svá studia. Jiřina HOLINKOVÁ, *K životnímu jubileu profesorky Libuše Hrabové*, Acta Universitatis Palackianae Olomucensis (dále AUPO), Historica 28, Sborník prací historických 26, Olomouc 1998, s. 11–15.

6 V závorce uvedeno současné pracoviště nebo pracoviště naposledy uváděné.

7 Členové katedry historie byli o poskytnutí rozhovoru požádáni cestou osobního setkání, neboť tazatelka a současně autorka této studie zde působila v době výzkumu jako interní doktorandka. Z jejich strany vzešly také návrhy na oslovení dalších pamětníků, přičemž zároveň poskytlí potřebné kontakty na tyto osoby, příp. je tazatelka našla na internetu.

8 Miroslav VANĚK, *Orální historie: Metodické a „technické“ postupy*, Olomouc 2003; Miroslav VANĚK – Pavel MÜCKE, *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*, Praha 2011.

9 Rozhovor s M. Traplem byl vzhledem k jeho rozsahu nahráván ve dvou termínech.

Tazatelka se během rozhovorů snažila zachytit do jisté míry také osobnost samotného narátora. V největší míře se to podařilo v případě rozhovorů s Milošem Traplem, Vladimírem Wolfem a Pavlem Urbáškem, které patří k časově nejdelším nahrávkám a které se nejvíce přiblížily životopisnému vyprávění, respektive interview. V rámci těchto tří rozhovorů byly totiž získány i údaje o vlastních životních osudech, respektive profesních dráhách narátorů v dosti širokém rozsahu. Ostatní rozhovory o tyto údaje nebyly taktéž ochuzeny, ale byly již obsaženy v menší míře. Rozhovory nebyly takto koncipovány pro zachycení osobnosti Jiřiny Holinkové a samotného narátora náhodně. Sami narátoři totiž představují významné osobnosti oboru historie a někteří z nich spojili své profesní dráhy právě s olomouckou univerzitou. Jejich vzpomínky na dobu studia i své bývalé učitele a kolegy proto mohou být případně využity při dalším výzkumu nejen osobností katedry historie, ale do jisté míry i při výzkumu dějin Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. V případě pokračování v takto pojatém výzkumu by pochopitelně byla sbírka rozhovorů rozšířena o další záznamy vzpomínek nejen akademických pracovníků především zmíněné filozofické fakulty, ale i jejich absolventů. To je také důvod, proč získané nahrávky rozhovorů a jejich přepisy nezůstanou v držení autorky tohoto článku, ale budou předány do správy Archivu Univerzity Palackého v Olomouci.

Tolik tedy k metodickému uchopení výzkumu osobnosti historičky doc. Jiřiny Holinkové a nyní již k konkrétně k jejím životním osudům.

Jiřina Holinková zahájila svá vysokoškolská studia na půdě Univerzity Palackého v roce 1948 coby sedmadvacetiletá mladá dáma. Na Pedagogické fakultě zvolila studium oborů dějepis, zeměpis a občanská nauka. Studia zakončila v roce 1952 získáním titulu PaedDr., který jí byl udělen po obhájení rigorózní práce věnované problematice zařazení regionálních dějin do výuky dějepisu. Výběr tohoto tématu jistě ovlivnila skutečnost, že v době dokončování studia již pracovala na částečný úvazek v Ústavu pro historickou vlastivědu vedeném prof. Ladislavem Hosákem. Přijetím na místo asistentky v tomto ústavu vlastně začalo její dlouholeté působení na olomoucké univerzitě.¹⁰ Možná se jeví jako trochu překvapující věk i rok, kdy Jiřina Holinková začala studovat. V období po skončení druhé světové války nebylo příliš neobvyklé potkávat starší studenty v prostorách českých univerzit. Patřili mezi ně studenti, kteří buď dokončovali svá studia nedobrovolně přerušena uzavřením vysokých škol v Protektorátu Čechy a Morava v listopadu 1939, nebo kteří v důsledku jejich uzavření nemohli vůbec začít studovat. Většina z nich však studia zahájila bezprostředně po válce v roce 1945.¹¹ Důvody, proč tak neučinila i Jiřina Holinková,

10 Archiv Univerzity Palackého v Olomouci (dále Archiv UP Olomouc), Pedagogická fakulta I, inv. č. 784, kart. 32.

11 Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura za Protektorátu. Školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996, s. 47; J. PULEC – P. URBÁŠEK a kol., *Kapitoly z dějin*, s. 80.

mohly spočívat v rodinných poměrech. V době nástupu ke studiu už byla totiž téměř tři roky vdanou paní.

Budoucí historička přišla na svět 27. října 1921 v Hranicích na Moravě. Její otec Jaroslav Včelař provozoval ve městě obchod s obuví. Rodina, která se v roce 1924 rozrostla o druhou dceru Dagmar, obývala domek v Jurikově ulici v blízkosti vlakového nádraží. Jiřina Včelařová navštěvovala v Hranicích nejdříve školu obecnou a pak začala studovat na místním gymnáziu, kde složila maturitní zkoušku v roce 1941. Bylo to bohužel právě v době, kdy již byly vysoké školy uzavřeny. Absolvovala alespoň jednoletý kurz pro abiturienty při Obchodní akademii v Přerově a od roku 1942 pracovala jako prodavačka v otcově obchodě. V samotném závěru roku 1945 se provdala za lesnického inženýra Oldřicha Holinku, o šest let staršího rodáka z Hranic. Manželský pár se usadil na konci čtyřicátých let v Olomouci, kde ing. Holinka pracoval jako úředník a inspektor lesnických škol na odboru zemědělství a lesního hospodářství při Krajském národním výboru v Olomouci. Manželé si v tomto městě zařídili byt v jednom z bytových domů v ulici Starodružiníků. Jednalo se o dvoupokojový byt, kde si Jiřina Holinková postupem času v jedné z místností vybudovala svou rozsáhlou knihovnu čítající na konci jejího života téměř 2000 výtisků knih i odborných časopisů. Mezi převážně odbornou historickou literaturou se nacházely i publikace se spíše přírodovědným obsahem, které četl její manžel. Po územně správní reformě v roce 1960, v jejímž důsledku zanikly krajské národní výbory, získal ing. Holinka místo ředitele Střední lesnické technické školy v Hranicích. V únoru roku 1964 jej však zastihla náhlá smrt. Olomoucký byt udržovala Jiřina Holinková až do konce svého života, byť poslední léta trávila vesměs v rodných Hranicích ve společnosti své sestry MUDr. Dagmar Včelařové.¹² Zmíněný byt se také stával dějištěm posezení dr. Holinkové se svými přáteli i oblíbenými a nadanými studenty, během nichž se vedly debaty na různá témata. Díky těmto návštěvám mohli pozvaní studenti poznat i ing. Holinku, dokud ještě žil, kterého si pamatují jako charismatického a přátelského muže.¹³

Počátky profesní kariéry budoucí docentky jsou spojeny s již zmíněným Ústavem pro historickou vlastivědu. Toto pracoviště založil v roce 1950 a posléze řídil Ladislav Hosák. Jiřina Holinková zde pracovala od počátku v pozici asistentky. K hlavní náplni činnosti ústavu patřilo vedle studia regionálních dějin také shromažďování literatury,

12 Archiv UP Olomouc, Rektorát Univerzity Palackého (dále RUP), inv. č. 8197, kart. 431; Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, Krajský národní výbor Olomouc, inv. č. 2966, sign. 206.9, kart. 2569. Seznam knih poskytl Mgr. Pavla Dubská dne 26. 12. 2012, tento seznam vznikl v rámci inventarizace knihovny doc. Holinkové v roce 2007 za účelem předání těchto knih z její pozůstalosti Vědecké knihovně v Olomouci.

13 Rozhovory s doc. Jindřichem Schulzem, 4. 10. 2012 v Olomouci, s prof. Vladimírem Wolfem, 18. 7. 2012 v Trutnově a s prof. Milošem Traplem, 9. 7. a 13. 8. 2012 v Olomouci.

mapového, obrazového i jiného materiálu vztahujícího se k dané problematice. Zároveň byla zajišťována výuka semináře regionálních dějin pro studenty, kteří tak měli možnost zapojit se do výzkumné činnosti ústavu. Pro mnohé to byla velmi příjemná a užitečná zkušenost, neboť měli příležitost prezentovat výsledky svého snažení na studentských soutěžích a případně je publikovat. Tak byly také často položeny základy jejich vlastní badatelské činnosti. K dalším činnostem pracovníků ústavu patřilo proškolení stávajících i budoucích učitelů dějepisu v problematice zařazování regionálních dějin do výuky.¹⁴ Tuto otázku řešila Jiřina Holinková i ve své rigorózní práci, jak již bylo zmíněno. Později se k tématu regionálních dějin ve výuce dějepisu vracela ve svých příspěvcích v odborných časopisech nebo na konferencích věnovaných tomuto tématu.¹⁵ Na počátku šedesátých let se na půdě katedry historie a vlastně i ve vedení Filozofické fakulty Univerzity Palackého rozvinuly diskuze o možnostech pokračování v rozsáhlém díle Ladislava Hosáka, který ještě před začátkem druhé světové války vydal své úctyhodné dílo *Historický místopis země Moravskoslezské*, přičemž časový rozsah této práce byl vymezen do roku 1848 a v dalším pokračování tohoto díla se počítalo se zachycením období od tohoto roku do roku 1960.¹⁶ Nakonec se tyto plány podařilo prosadit a při katedře historie vzniklo nové pracoviště, nesoucí od roku 1963 označení Kabinet regionálních dějin.¹⁷ Jiřina Holinková sama myšlenku zřízení takového pracoviště podporovala a pomáhala ji prosadit. Na přípravách nových publikací *Historického místopisu Moravy a Slezska 1848–1960* se již sice přímo nepodílela, udržovala však dobré kontakty s pracovníky kabinetu, kteří se s ní mnohdy radili v některých otázkách. Jiřina Holinková využívala také tímto pracovištěm pořádaných konferencí k pronesení příspěvků věnovaných právě otázce regionálních dějin ve výuce dějepisu. S vedoucím pracovníkem Kabinetu regionálních dějin, doc. Josefem Bartošem, pak připravila kapitolu věnovanou tomuto tématu do příručky o regionálních dějinách určené pro studenty historie.¹⁸

- 14 Archiv UP Olomouc, RUP, inv. č. 8197, kart. 431. Zprávy o činnosti Ústavu pro historickou vlastivědu sestavovala dr. Holinková a byly otiskovány nejdříve v Časopise společnosti přátel starožitností, od roku 1954 pak ve Sborníku Vysoké školy pedagogické v Olomouci-Historie, poslední zpráva byla otištěna v roce 1961 již v AUPO, *Historica* II. Ke studentské vědecké činnosti viz např. Vladimír WOLF, *Profesor Ladislav Hosák a mladá generace historiků 60. let*, AUPO, *Historica* 28, Sborník prací historických 16, 1998, s. 137–139; Rozhovor s prof. Vladimírem Wolfem 18. 7. 2012 v Trutnově.
- 15 Jiřina HOLINKOVÁ, *Regionální dějiny a vyučování dějepisu*, *Listy Kabinetu regionálních dějin* 1977, č. 27, s. 3–6; TÁŽ, *Výchova posluchačů vysokých škol k využívání regionálních prvků ve vyučování a osvětové práci*, in: *Konference o regionálních dějinách*, Olomouc 1963, s. 80–84.
- 16 Ladislav HOSÁK, *Historický místopis země Moravskoslezské*, Brno 1938.
- 17 David PAPAJÍK, *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960. Přípravy, problémy, realizace, dokončení*, *Jižní Morava* 48, 2012, sv. 51, s. 124–125.
- 18 Viz pozn. 10; Josef BARTOŠ – Jiřina HOLINKOVÁ, *Regionální dějiny a vyučování dějepisu*, in: *Metodické otázky regionálních dějin*. Skriptum, Olomouc 1981, s. 67–70; Rozhovory s doc. Jindřichem Schulzem, 4. 10. 2012 v Olomouci; s prof. Milošem Traplem, 9. 7. 2012 a 13. 8. 2012 v Olomouci.

Příprava budoucích učitelů dějepisu k výkonu jejich povolání patřila k důležitým úkolům pracovníků nejen zmiňovaného ústavu, ale vlastně také katedry historie, kde od roku 1955 působila Jiřina Holinková na pozici odborné asistentky. Velký důraz na výchovu budoucích učitelů byl zapříčiněn vznikem Vysoké školy pedagogické v Olomouci v roce 1953. Školy tohoto typu vznikly i na jiných místech republiky a jejich hlavním úkolem bylo vzdělávat učitele pro poslední tři ročníky jedenáctiletých škol. Vysoká škola pedagogická v Olomouci se dělila na dvě fakulty, a to na Fakultu společenských věd, jejíž součástí byla i katedra historie, a Fakultu přírodních věd. Pro samotnou Univerzitu Palackého však takové změny neměly rozhodně příznivý dopad, neboť ji po roce 1953 tvořila svým způsobem pouze lékařská fakulta; filozofická fakulta sice stále existovala, ale byla určena k zániku. Tím se univerzita ocitla na samé hranici své existence. V roce 1958 byly naštěstí vysoké školy pedagogické zrušeny. V Olomouci se fakulty této již zrušené školy navrátily zpět pod Univerzitu Palackého, přičemž samotná pedagogická fakulta byla obnovena až v roce 1964.¹⁹ Tento krátký exkurz do historie Univerzity Palackého v padesátých letech je určitým způsobem důležitý pro pedagogickou činnost Jiřiny Holinkové. V této době totiž začala vyučovat metodiku dějepisu²⁰ a zároveň také zajišťovala pedagogické praxe svých studentů. Její jméno bylo s výukou tohoto předmětu spjata dlouhá léta, vyučovala jej až téměř do konce osmdesátých let. Studenti sice občas mívali pocit, že její výuka nepřinášela vše potřebné a považovali za nevýhodnou její nezkušenost s praktickou výukou ve škole, ale nemohli jí upřít dobře zvládnutou teoretickou znalost dané problematiky. Jiřina Holinková se v hojné míře zajímala o dění na školách a udržovala kontakty s učiteli.²¹ Bylo to možné i díky jejímu zapojení se do činnosti Krajského pedagogického ústavu v Olomouci. Od roku 1958 vedla jako externí pracovnice při tomto ústavu kabinet dějepisu, a to až do roku 1969, kdy byla vystřídána pracovníkem interním. Během svého působení se podílela na organizaci několika konferencí a seminářů metodiků dějepisu a s učiteli se setkávala i při různých přednáškách, seminářích a exkurzích pořádaných právě pro učitele.²²

19 Archiv UP Olomouc, RUP, inv. č. 8197, kart. 431; J. PULEC – P. URBÁŠEK a kol., *Kapitoly z dějin*, s. 173, 187 a 191; Rozhovor s prof. Libuší Hrabovou, 26. 9. 2012 v Olomouci.

20 Dnes je tento předmět nazýván didaktika dějepisu.

21 Rozhovory s dr. Karlem Müllerem, 21. 6. 2012 v Olomouci; s doc. Jindřichem Schulzem, 4. 10. 2012 v Olomouci; s prof. Milošem Traplem, 9. 7. 2012 a 13. 8. 2012 v Olomouci.

22 Krajský pedagogický ústav v Olomouci změnil během své existence několikrát název. Dosud nezpracovaný fond tohoto původce je uložen v olomoucké pobočce Zemského archivu v Opavě. O činnosti dr. Holinkové v rámci této instituce jsou dochovány zprávy v jejím osobním spisu, viz Archiv UP Olomouc, RUP, inv. č. 8197, kart. 431.

Kromě metodiky dějepisu se Jiřina Holinková věnovala také výuce předmětů souvisejících s československými dějinami středověku.²³ Zpočátku vedl přednášky o tomto historickém období Ladislav Hosák a Jiřina Holinková pak vyučovala v seminářích. Po roce 1970 převzala i přednášky z československých dějin středověku, přednášky k obecným dějinám vedl od této doby Jindřich Schulz, který patřil ke kmenovým pracovníkům výše zmíněného Kabinetu regionálních dějin. Jiřina Holinková se snažila obsah přednášek uzpůsobit svému badatelskému zaměření, kdy výklad doplňovala o poznatky získané během vlastních výzkumů.²⁴ Zabývala se regionálními dějinami středověku a v jejich rámci pak blíže kulturními dějinami a zvláště zaměřila svou pozornost na dějiny školství před rokem 1620. Takto zaměřeným výzkumům se začala věnovat již od konce padesátých let a z této činnosti pak vzešly její dvě nejvýznamnější práce, které vznikly primárně jako práce kvalifikační. V jejím badatelském úsilí ji také výrazně podporoval Ladislav Hosák, i když, jak sama později uvedla v jednom článku věnovaném jeho osobnosti, nebyl zpočátku nadšen její orientací na kulturní dějiny. Předal jí a také řadě dalších studentů mnoho cenných rad, jak pracovat s historickým materiálem a interpretovat dějiny.²⁵

V roce 1966 předložila Jiřina Holinková kandidátskou práci s názvem *Městská škola na Moravě v předbělohorském období*. V této práci se snažila vystihnout problematiku městských škol na území Moravy, především z dostupných pramenů rekonstruovat jejich síť a analyzovat také podmínky materiálního zabezpečení a vlastního provozu škol.²⁶ Po úspěšné obhajobě a zisku titulu CSc. naplnila Jiřina Holinková své síly na výzkum dějin městské školy u sv. Mořice v Olomouci, a to s důrazem na období humanismu a protireformace. Výsledkem této činnosti byla práce nazvaná *Čtyři kapitoly z dějin městské školy u sv. Mořice*, která byla v roce 1970 předložena k posouzení jako práce habilitační. Jedním z oponentů práce byl i Ladislav Hosák, který napsal nejvíce kritický posudek, ale v závěru práci ohodnotil jako vyhovující.²⁷

Rok 1970 se však již na Univerzitě Palackého nesl v duchu normalizačních čistek, během kterých byli prověřeni všichni zaměstnanci i studenti univerzity. Prověrkám neunikla ani Jiřina Holinková a její situace nebyla z počátku vůbec jednoduchá. Při prověrkách

23 Tehdejší marxistická historiografie užívala spíše pojmu feudalismus, který označoval období zhruba od 5. století do roku 1642.

24 Rozhovory s prof. Zdeňkem Jiráskem, 9. 8. 2012 v Opavě; s dr. Karlem Müllerem, 21. 6. 2012 v Olomouci; s doc. Jindřichem Schulzem, 4. 10. 2012 v Olomouci; s prof. Libuší Hrabovou, 26. 9. 2012 v Olomouci.

25 Jiřina HOLINKOVÁ, *Ladislav Hosák*, in: *Zakladatelé a pokračovatelé*, s. 63–64.

26 Jiřina HOLINKOVÁ, *Městská škola na Moravě v předbělohorském období*, AUPO, *Historica XII*, Olomouc 1967; kandidátský spis uložen v: Archiv UP Olomouc, Filozofická fakulta (dále FF), inv. č. 15, kart. 5.

27 Jiřina HOLINKOVÁ, *Čtyři kapitoly z dějin městské školy u sv. Mořice*, AUPO, *Historica XVI*, Olomouc 1970; habilitační spis uložen v: Archiv UP Olomouc, FF, inv. č. 69, kart. 5.

byla posuzována především její činnost v rámci výkonu funkce vedoucí stranické skupiny na katedře historie. Členkou KSČ byla již od roku 1948²⁸ a kromě vedení stranické skupiny byla také v polovině šedesátých let členkou výboru Závodní organizace KSČ na Filozofické fakultě. Při hodnocení její činnosti jí bylo kladeno za vinu především to, že v roce 1968 a také v období po srpnových událostech téhož roku pouze pasivně přenášela usnesení a rezoluce Závodní organizace KSČ, mezi jejíž členy v onu kritickou dobu patřili další členové katedry historie, a to doc. Josef Bieberle a Libuše Hrabová. Ačkoli tyto „nesprávné“ postoje sama aktivně nepodporovala, nevystoupila ani na obranu těch „správných“ postojů. Za tato provinění byla ze strany vyloučena. Tento trest lze označit za likvidační, neboť takto potrestaní lidé museli opustit své dosavadní pozice a hledat si práci jinde, ovšem zcela mimo obor a dosaženou kvalifikaci.²⁹ Jiřina Holinková se však nevzdala a podala si odvolání, kterým se v roce 1972 zabývala Ústřední kontrolní a revizní komise Ústředního výboru KSČ v Praze. V srpnu onoho roku vydala komise rozhodnutí, že původní trest byl příliš přísný. Komise uznala argumenty uvedené Jiřinou Holinkovou na její obranu a v průběhu šetření se také nepodařilo prokázat určité výroky namířené proti její osobě ze strany některých fakultních funkcionářů (jmenovitě historika a děkana Filozofické fakulty prof. Dimitrije Krandžalova³⁰) jako pravdivé. Původní trest vyloučení byl rozhodnutím této komise změněn na vyškrtnutí. Jiřina Holinková sice mohla zůstat nadále na univerzitě, ovšem byl jí zastaven kvalifikační růst. V důsledku toho ani nemohlo být habilitační řízení dovedeno do konce, titul docentky jí nemohl být za těchto podmínek udělen. Vyškrtnutí ze strany s sebou neslo řadu dalších omezení v profesní činnosti a nad těmito lidmi se stále vznášela hrozba nuceného odchodu z univerzity.³¹ Období normalizačních čistek nebylo pro Jiřinu Holinkovou jednoduché a bezesporu ani pro její kolegy, nicméně je prý nesla poměrně statečně. Jak však tuto dobu skutečně prožívala ve svém soukromí, není možno říci.³²

V období sedmdesátých a osmdesátých let se Jiřina Holinková věnovala nadále své publikační³³ a pedagogické činnosti. Po roce 1970 přednášela československé dějiny stře-

28 Archiv UP v Olomouc, RUP, inv. č. 8197, kart. 431.

29 Národní archiv Praha (dále NA Praha), Komunistická strana Československa – Ústřední kontrolní a revizní komise KSČ Praha (dále jen KSČ – ÚKRK KSČ Praha), sv. V 76; Archiv UP Olomouc, FF, inv. č. 69, kart. 5; J. BIEBERLE, *Letopis intelektuála*, s. 41; J. PULEC – P. URBÁŠEK a kol., *Kapitoly z dějin*, s. 285.

30 Funkci děkana vykonával v letech 1969–1971.

31 NA Praha, KSČ – ÚKRK KSČ Praha, sv. V 76; Archiv UP Olomouc, FF, inv. č. 69, kart. 5; Pavel URBÁŠEK, *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace*, Olomouc 2008, s. 150–152.

32 Rozhovory s prof. Libuší Hrabovou, 26. 9. 2012 v Olomouci; s doc. Jindřichem Schulzem, 4. 10. 2012 v Olomouci; s prof. Milošem Traplem, 9. 7. a 13. 8. 1012 v Olomouci.

33 Bibliografie prací doc. Holinkové např. Vladimír WOLF – Miloš KOUŘIL, *Jubileum dr. Jiřiny Holinkové*, CSc., Trutnov 1986; Ivo BARTĚČEK, *Životní jubileum docentky Jiřiny Holinkové*, AUPO, Histo-

dověku a vedla semináře věnované tomuto období, kromě těchto předmětů vyučovala stále metodiku dějepisu a zajišťovala pedagogické praxe studentů dvouoborového studia, které bylo koncipováno v té době jako výhradně učitelské studium. V souvislosti s výukou seminářů k československým dějinám středověku nelze přehlédnout v tehdejší době jistě velmi originální pojetí programu jednoho ze seminářů. Na konci šedesátých let připravila Jiřina Holinková ve spolupráci s tehdejší ředitelem okresního archivu v Olomouci dr. Vladimírem Spáčilem výuku semináře přímo v prostorách archivu. Studentům byly předkládány rejstříky městských dávek (tzv. lóžunků) měšťanů královského města Olomouce a jejich úkolem bylo, aby se je snažili číst a následně přepisovat. Někteří studenti se pak zabývali i testamenty olomouckých měšťanů. Tímto způsobem se učili číst stará písmena, pracovat s daným typem pramene a skrze tuto činnost vlastně prováděli určitou sondu do sociálních poměrů panujících ve městě Olomouci v 16. století. Jiřina Holinková také publikovala o tomto semináři několik příspěvků v odborném tisku, přičemž se zmínila o nadšení studentů z docházky do takto pojaté výuky semináře.³⁴

Ovšem nadšení studentů nebylo tak všeobecné. Jistě bylo pro ně velmi příjemné opustit na chvíli zaběhnutý stereotyp univerzitních poslucháren a seminárních pracoven, nicméně přístup k práci s vybraným pramenem se do jisté míry odvíjel od vlastního zájmu studenta o období starších dějin. Takto zaměření studenti vnímali seminář velmi pozitivně a vytvářeli si zde základy pro svou studentskou vědeckou činnost a především pro tvorbu budoucí diplomové práce. Naopak studenti se zájmem o novější dějiny již takové nadšení nesdíleli. Nicméně dnes uznávají užitečnost takto prakticky orientovaného semináře, protože schopnost číst stará písmena a pracovat s těmito prameny nebylo možno získat v běžné výuce. Studenti historie museli totiž kromě vlastních odborných předmětů absolvovat poměrně časově náročnou výuku marxismu-leninismu, která sestávala z několika disciplin. V sedmdesátých letech navíc došlo ke zkrácení délky studia z pěti na čtyři roky, čímž se situace ještě zhoršila, protože objem výuky zůstal zachován. Studenti pak často stěžovali hledali čas pro přípravu a psaní svých diplomových prací. V posledním ročníku studia bývali členové katedry historie shovívavější ke studentům, pokud se nedostavili do výuky kvůli návštěvě archivu. Tehdy se totiž vyžadovala a tedy i kontrolovala pravidelná docházka na přednášky.³⁵

---

rica 27, Sborník prací historických 15, Olomouc 1996, s. 147–149.

- 34 Jiřina HOLINKOVÁ, *Historický seminář v olomouckém okresním archivu*, Okresní archiv v Olomouci 1975, Olomouc 1976, s. 13–14; TÁŽ, *Podíl olomouckého okresního archivu na světonázorové výchově posluchačů historie FF UP v Olomouci*, Okresní archiv v Olomouci 1980, Olomouc 1981, s. 24–28; TÁŽ, *Historický seminář a jeho realizace v archivu*, Archivní časopis 36, 1986, č. 1, s. 18–24.
- 35 P. URBÁŠEK, *Vysokoškolský vzdělávací systém*, s. 80–81; Rozhovory s dr. Karlem Müllerem, 21. 6. 2012 v Olomouci, s prof. Zdeňkem Jiráskem, 9. 8. 2012 v Opavě, s prof. Janou Burešovou, 16. 7. 2012 v Olomouci a dr. Pavlem Urbáškem, 17. 5. 2012 v Olomouci.

Ke studijním povinnostem posluchačů historie patřila od šedesátých let účast na odborné exkurzi po historických památkách naší vlasti. Tradici těchto exkurzí založil již Ladislav Hosák, který v průběhu padesátých let organizoval, za pomoci Jiřiny Holinkové, tyto výpravy a sám je doprovázel odborným výkladem. Tehdy však byla účast studentů dobrovolná. Ladislav Hosák usiloval o zařazení odborné exkurze do studijního plánu, neboť cestou této formy výuky bylo možno prohloubit znalosti studentů o konkrétních historických událostech. Jeho úsilí se nakonec setkalo s úspěchem a od šedesátých let se studenti účastnili exkurzí již povinně. Náklady na cestování a ubytování hradila univerzita, studenti si platili pouze výdaje za stravu. Jiřina Holinková se tedy exkurzí vedených Ladislavem Hosákem také účastnila a později jejich organizaci a vedení převzala. S organizací jí pomáhali pracovníci Kabinetu regionálních dějin Miloš Trapl a Jindřich Schulz. Exkurze obvykle směřovaly do oblasti jižních nebo západních Čech, v průběhu cesty se zastavovalo i na památných lokalitách jižní Moravy, jezdilo se také na Slovensko. V průběhu exkurzí byly navštěvovány významné hrady a zámky, dále muzea a archivy, přičemž studenti během cest přednášeli své předem připravené referáty. Po bezesporu náročném denním programu následovalo večerní posezení třeba u ohně v kempu, kde právě nocovali. Exkurze vlastně představovala pro studenty možnost poznat své učitele trochu blíže. Na tyto exkurze rádi vzpomínají jejich bývalí organizátoři i účastníci z řad studentů, v jejich vzpomínkách utkvěly mnohdy zcela nevšední, až dobrodružné zážitky z těchto cest. Jistě stojí za zmínku, že tehdejší politické poměry nedovolovaly uskutečnit cestu za památkami do zahraničí, tato možnost se objevila až po roce 1989. Tehdy se však přestaly ze strany univerzity hradit náklady s exkurzemi spojené a exkurze také přestala být povinnou součástí studia historie.³⁶ Sama Jiřina Holinková měla možnost před rokem 1989 vycestovat do zahraničí, a to několikrát. Většinou se však jednalo o krátkodobé cesty do zemí východního bloku za účelem přednesení přednášky z oblasti regionálních dějin nebo metodiky dějepisu. Delší pobyt v zahraničí mohla absolvovat díky snaze Josefa Bieberleho, který zajistil během svého pobytu v západoněmecké Mohuči stáž pro další členy katedry historie. Jiřina Holinková tak dostala příležitost strávit v roce 1969 šest týdnů ve zdejším Ústavu pro evropské dějiny, kterou pochopitelně využila. Účast na této stáži použila později při své obraně proti vyloučení ze strany (viz výše). Vlivem tohoto

36 Jiřina HOLINKOVÁ, *K sedmdesátinám univ. prof. dr. Ladislava Hosáka*, in: Tulák minulostí, Trutnov 1968, s. 12; TÁŽ, *Exkurze jako součást výuky historie na vysokých školách*, AUPO, *Historica* 28, Sborník prací historických 16, Olomouc 1998, s. 159–160; Rozhovory s prof. Janou Burešovou, 16. 7. 2012 v Olomouci, s. dr. Pavlem Urbáškem, 17. 5. 2012 v Olomouci, s. doc. Jindřichem Schulzem, 4. 10. 2012 v Olomouci, s. prof. Milošem Traplem, 9. 7. a 13. 8. 2012 v Olomouci.

„*dlouhodobého pobytu*“, jak jej sama v textu svého odvolání označila, nemohla mít tak zásadní vliv na dění na fakultě, jak jí bylo při prověrkách vytýkáno.³⁷

Exkurze však nepředstavovaly jedinou možnost setkání studentů a jejich učitelů mimo univerzitní půdu. Studenti historie se mohli s Jiřinou Holinkovou a dalšími členy katedry historie setkávat u příležitosti akcí pořádaných Vlastivědnou společností muzejní v Olomouci (VSMO), respektive její historickou sekcí. Společnost obnovila svou činnost v roce 1968 a navazovala na tradici Vlasteneckého spolku muzejního, založeného v Olomouci již v roce 1883. Spolek však musel v nových politických podmínkách po roce 1948 svou činnost ukončit. V atmosféře uvolněných šedesátých let se naskytla příležitost k jeho obnovení, ovšem pod pozměněným názvem. Vlastivědná společnost se vnitřně dělila do několika sekcí, jejichž počet se postupem času zvyšoval. Mezi nejpočetnější sekce patřila sekce historická, jejíž předsedkyní byla od roku 1972 právě Jiřina Holinková. S vedením a organizací jednotlivých akcí jí velmi zdatně pomáhal archivář doc. Miloš Kouřil v roli jednatele. Historická sekce pořádala několikrát do roka přednášky, k jejichž proslovení byli zváni historici, případně další odborníci z historii blízkých oborů nejen z Univerzity Palackého, ale i dalších pracovišť v republice. Přednášky se konaly v rámci tzv. muzejních čtvrtků. Dále sekce pořádala jednodenní exkurze po významných památkách Moravy. Tyto exkurze se setkávaly s velkým úspěchem a zájemců o účast na nich bývalo vždy mnoho.³⁸ Při jejich organizaci Jiřina Holinková bezesporu zúročila své bohaté zkušenosti získané přípravou exkurzí pro studenty historie. A právě tyto studenty také zvala na akce pořádané historickou sekcí VSMO, zvláště na zmiňované přednášky. Pokud její pozvání ve větší míře ignorovali, dokázala svou nespokojenost s jejich přístupem dát citelně najevo. Účast na přednášce ovšem nebyl zbytečně promarněný čas. Pozvání k pronesení přednášky často přijímali skutečně uznávaní odborníci, které by studenti snad ani během svého studia osobně potkat nemohli.³⁹ Jiřina Holinková se po roce 1990 ujala vedení celé VSMO, přičemž vedení sekce historické převzal Miloš Kouřil. Předsedkyní společnosti zůstala až do roku 1997, kdy tuto funkci opustila a zůstala již jen řadovou členkou.⁴⁰

37 Archiv UP Olomouc, FF, inv. č. 69, kart. 5; NA Praha, KSČ – ÚKRK KSČ Praha, sv. V76; J. BIEBERLE, *Letopis intelektuála*, s. 34–37, 141.

38 Milan TICHÁK, *Čtení o Vlastivědné společnosti muzejní 1883–2003*, Olomouc 2003, s. 5, 30–39. Velmi bohatý zdroj informací o činnosti VSMO a v jejím rámci i historické sekce představuje Zpravodaj Vlastivědné společnosti muzejní, který byl vydáván mezi lety 1972 a 1987. Řadu podkladů k dějinám této společnosti lze dohledat v jejím archivu, uloženém v kanceláři na adrese Nám. Republiky 5, 771 80 Olomouc.

39 Rozhovory s dr. Pavlem Urbáškem, 17. 5. 2012 v Olomouci; s prof. Zdeňkem Jiráskem, 9. 8. 2012 v Opavě; s dr. Karlem Müllerem, 21. 6. 2012 v Olomouci.

40 M. TICHÁK, *Čtení o Vlastivědné společnosti*, s. 38; *Vlastivědná společnost muzejní v Olomouci 1998–2000*, s. 2.

Ve zmíněném roce 1997 ukončila Jiřina Holinková také svou univerzitní kariéru a odešla do důchodu. Poprvé však opustila místo na katedře již v roce 1987, loučení tehdy nebylo jednoduché ani pro ni samotnou, ani pro její kolegy. Dosáhla však již zákonem stanovené důchodové hranice (vlastně ji přesáhla) a dalšímu působení na fakultě bránil její postih z doby normalizačních prověrek.⁴¹ Své první penze si ale dlouho neužila, protože po pádu režimu v roce 1989 se poměry na univerzitách zásadně změnily. První polovina následujícího roku se nesla ve znamení probíhajících rehabilitačních procesů, jejichž cílem bylo odstranění křivd napáchaných komunistickým režimem v řadách vysokoškolských pedagogů. Týkalo se to především těch, kteří byli v důsledku normalizačních čistek nuceni opustit vysokoškolské prostředí, či jim byl z politických důvodů zastaven kvalifikační růst. Vlivem rehabilitací se tak řada pedagogů mohla opět vrátit na svá původní pracoviště a kvalifikační křivdy byly napraveny udělením příslušných titulů. Praxe udělování vědeckopedagogických titulů (docent, profesor) se opírala o ještě stále platnou vyhlášku Ministerstva školství ČSR č. 111/1989 Sb., na jejímž základě bylo možno udělit uvedené tituly pouhým jmenováním bez řádného řízení.⁴² Návrh na dodatečné jmenování Jiřiny Holinkové docentkou pro obor československých dějin vzešel od tříčlenné komise jmenované tehdejším děkanem Ludvíkem Václavkem. Komise ve svém ujednání z března 1990 zhodnotila její dosavadní pedagogickou a vědeckou činnost. Opomenut nebyl ani její postih z dob normalizace, který byl příčinou zastavení tehdy probíhajícího habilitačního řízení. Komise uznala, že již tehdy splňovala Jiřina Holinková všechny podmínky pro získání titulu a návrh je třeba považovat za spravedlivou nápravu onoho postihu. Titul docentky si pak Jiřina Holinková převzala v létě téhož roku při slavnostním aktu v pražském Karolinu.⁴³ Zároveň jí bylo v této době nabídnuto vrátit se na katedru historie a pokračovat v přerušené práci. Tuto nabídku přijala s velkou radostí a vřele ji mezi sebou přivítali i její staronoví kolegové. Opět začala vyučovat a publikovat, ale její pracovní úvazek byl již zkrácený. V roce 1997 se rozhodla odejít definitivně na odpočinek, k tomuto rozhodnutí ji přinutilo zhoršující se zdraví. Kontakty s členy katedry udržovala nadále, kdy je buď sama navštěvovala na katedře, nebo za ní její kolegové dojížděli do Hranic, kde trávila svá důchodcovská léta, jak o tom bude pojednáno ještě níže.⁴⁴

Jaká osobnost tehdy z katedry odcházela? Bývalí kolegové i studenti vzpomínají na Jiřinu Holinkovou jako na dámu, které nechyběla energičnost a rozhodnost a která vždy

41 Zákon o vysokých školách č. 39/1980 Sb. Hranicí pro odchod do důchodu bylo dle tohoto zákona dosažení věku 65 let. Rozhovor s prof. Milošem Traplem, 9. 7. a 13. 8. 2012 v Olomouci.

42 Více o procesu rehabilitací srov. P. URBÁŠEK, *Vysokoškolský vzdělávací systém*, s. 166–167; J. PULEC – P. URBÁŠEK a kol., *Kapitoly z dějin*, s. 341.

43 Archiv UP Olomouc, FF, inv. č. 69, kart. 5.

44 Archiv UP Olomouc, RUP, inv. č. 8197, kart. 431; Rozhovor s prof. Milošem Traplem, 9. 7. a 13. 8. 2012 v Olomouci.

dbala na svůj zevnějšek a styl odívání. Na veřejnosti se zásadně pohybovala vkusně a vhodně oděná, povětšinou v kostýmku. Typické pro ni byly velké brýlové obroučky a pozornost upoutával také výrazný červený přeliv jejích vlasů. Pověstná byla rovněž její vášeň pro cigarety, které kouřila nejen ve své pracovně, ale také během výuky. Kouřili i další členové katedry, ovšem ve výuce většinou ne. Na odklepávání popela si s sebou všude nosila malé popelníčky, nejčastěji ve tvaru mušličky. Jak sama dbala na vhodnost svého oděvu, tak totéž vyžadovala od svých studentů. Stávalo se, že pokud student přišel nevhodně oblečen ke zkoušce nebo na pedagogickou praxi, byla schopná ho dokonce vykázat se slovy, že se má nejdříve upravit, jak se sluší, a pak přijít. Studenty pokárala i ve výuce, pokud jejich vzhled neodpovídal jejím představám. Pochopitelně dávala najevo také svou případnou nespokojenost s chováním studentů, a to nejen ve výuce, ale ve své podstatě v prostorách univerzity vůbec. Autoritu a respekt si u studentů dokázala získat. Ti samozřejmě nebývali vždy zcela nadšení z jejích připomínek, ovšem s odstupem času si uvědomují určitou významnost těchto výtek. Zvláště v dnešní době, kdy se sami v pozici univerzitních pedagogů setkávají s mnoha prohřešky studentů. Jiřina Holinková si ovšem neodpustila kritické (a ne vždy zcela taktí) poznámky i vůči svým kolegům. Ke studentům ve výuce bývala náročná a přísná, totéž platilo u zkoušek. Snažila se však pomáhat nadějným studentům v začátcích jejich vlastní odborné práce a s některými svými studenty nadále udržovala kontakty po skončení jejich univerzitního studia.

Nicméně i ti, s nimiž mívala dobré vztahy, připouštějí, že její osobnost měla také své stinné stránky. Komunikaci s Jiřinou Holinkovou občas ztěžovala její náladovost a někteří studenti se potýkali s obtížemi při vypracovávání svých diplomových prací, jejichž dokončení komplikovaly mnohé připomínky ze strany Jiřiny Holinkové coby vedoucí těchto prací.⁴⁵ I přes tyto stinné stránky se však bývalí studenti snažili vzdát poctu své vyučující, což za minulého režimu nebylo vůbec snadné, už vzhledem k jejímu postihu z dob normalizačních čistek. Přesto se v průběhu osmdesátých let podařilo vydat dva sborníčky věnované právě Jiřině Holinkové. První z nich vyšel roku 1985 péčí Karla Müllera jako příloha zpravodaje Klubu genealogů a heraldiků Ostrava, do něhož přispěla řada jejích žáků.⁴⁶ Druhý sborníček se podařilo vydat o rok později z iniciativy dalšího jejího žáka, a to Vladimíra Wolfa, který v té době pracoval jako archivář v národním podniku Texlen Trutnov. Toto dílko obsahuje stručný životopis Jiřiny Holinkové a při-

45 Rozhovory s prof. Janou Burešovou, 16. 7. 2012 v Olomouci; s prof. Jiřím Fialou, 18. 6. 2012 v Olomouci; s dr. Karlem Müllerem, 21. 6. 2012 v Olomouci; s doc. Jindřichem Schulzem, 4. 10. 2012 v Olomouci; s prof. Milošem Traplem, 9. 7. a 13. 8. 2012 v Olomouci; s dr. Pavlem Urbáškem, 17. 5. 2012 v Olomouci; s prof. Vladimírem Wolfem, 18. 7. 2012 v Trutnově.

46 *Pocta PaedDr. Jiřině Holinkové, CSc.*, příloha Zpravodaje č. III. Klubu genealogů a heraldiků Ostrava, Ostrava 1985; Rozhovor s dr. Karlem Müllerem, 21. 6. 2012 v Olomouci.

pojena je i bibliografie jejich prací do roku 1986, kterou Vladimír Wolf sestavil společně s Milošem Kouřilem. Tato práce byla vydána jako příloha sborníku *Lnářský průmysl*, který byl vydáván v Trutnově coby výstup z odborných setkání historiků Lnářského průmyslu. Do tohoto sborníku přispívali pod pseudonymy také mnozí v té době zakazovaní historici (František Spurný, Josef Bieberle, Vladimír Lesák) a mimo jiné i absolventi studia historie v Olomouci. Jiřina Holinková se těchto setkání také jednou zúčastnila, a to v roce 1988.⁴⁷

Nejen bývalí studenti se jí snažili vzdát poctu. I její kolegové připravili sborník prací věnovaný Jiřině Holinkové u příležitosti jejích 65. narozenin, který však vyšel pouze jako samizdat v několika exemplářích. Nesl název *Amici Amicae*. O deset let později jí k 75. narozeninám věnovali kolegové z katedry sborník *Dílo Františka Palackého*. Sama Jiřina Holinková se podobně podílela svými příspěvky na vzniku jiných samizdatových sborníků věnovaných k poctě svých kolegů, v té době zakazovaných či jinak omezených historiků.⁴⁸

Jiřina Holinková udržovala se svými kolegy z katedry přátelské vztahy, potkávali se nejen na pracovišti, ale i v soukromí. Někteří kolegové za ní dojížděli na chatu v lesích u obce Leskovec v blízkosti vodní nádrže Slezská Harta v podhůří Jeseníků, kterou získal do dlouhodobého nájmu ještě její manžel ing. Holinka a kterou využívala po jeho smrti. Byť cesta k chatě byla trochu obtížnější, její kolegové tam za ní rádi dojížděli a Jiřina Holinková se zde setkávala i s ostatními svými přáteli. K setkávání s kolegy docházelo také v rodném městě Hranicích, kde si Jiřina Holinková spolu se svou sestrou opravily domek po rodičích, v němž obě trávily svá důchodcovská léta. K domku patřila i zahrada, o kterou se staraly a také zde chovaly domácí zvířata, především psy. K návštěvám ze strany kolegů docházelo zvláště u příležitosti jejích narozenin, ale mnozí se u ní zastavovali i individuálně.⁴⁹

Jiřina Holinková zemřela 3. srpna 2005 v rodných Hranicích. Smuteční obřad se uskutečnil v chrámu sv. Mořice v Olomouci o týden později. Na jeho organizaci se podílela i Filozofická fakulta Univerzity Palackého, za níž promluvil jeden z tehdejších proděkanů doc. Dušan Šimek. Další projev měl Miloš Trapl. Pohřební hostina se konala v restauraci Konvikt, která je součástí objektu Uměleckého centra Univerzity Palackého. Zde na osob-

47 Vladimír WOLF – Miloš KOUŘIL, *Jubileum dr. Jiřiny Holinkové, CSc.*, Trutnov 1986; Rozhovor s prof. Vladimírem Wolfem, 18. 7. 2012 v Trutnově. Více o odborných setkáních a vydávání sborníku *Lnářský průmysl* viz Jaroslav ŠŮLA – Vladimír WOLF, *Obstáli jsme? Jak jsme v letech 1975–1990 pracovali na dějinách textilu aneb mezi vzpomínkami a historickou statí*, *Historica. Revue pro historii a příbuzné vědy* 2011, č. 2, s. 175–190.

48 I. BARTEČEK, *Životní jubileum*, s. 146–147.

49 Rozhovory s prof. Libuší Hrabovou, 26. 9. 2012 v Olomouci; s prof. Milošem Traplem, 9. 7. a 13. 8. 2012 v Olomouci; s prof. Vladimírem Wolfem, 18. 7. 2012 v Trutnově.

nost Jiřiny Holinkové zavzpomínal ve svém proslavu Vladimír Wolf. Jiřina Holinková byla pohřbena na hřbitově v Hranicích.⁵⁰

Shrnutí

Doc. PaedDr. Jiřina Holinková, CSc. spojila celý svůj profesní život s Katedrou historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého. Během své kariéry předala poznatky a zkušenosti mnoha studentům. Jako historička se věnovala výzkumům v oblasti regionálních dějin, zaměřovala se na období starších dějin, konkrétně tedy na kulturní dějiny a blíže pak na dějiny městského školství na Moravě. Prostřednictvím těchto výzkumů obohatila moravskou historiografii o díla vztahující se k této problematice v předbělohorském období. Její kariéru však poznamenaly normalizační čistky na počátku sedmdesátých let, kdy jí byl zastaven kvalifikační růst v důsledku jejího vyškrtnutí ze strany. I v tomto nelehkém období tzv. normalizace se však dokázala zapojit do veřejného života především v rámci své činnosti ve Vlastivědné společnosti muzejní v Olomouci a věnovat se naplno své pedagogické činnosti na katedře historie. Jiřina Holinková byla bezesporu velmi silnou osobností, která se nesmazatelně zapsala do paměti svých bývalých studentů i kolegů.

50 *Za doc. Jiřinou Holinkovou*, Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci, 2005, č. 290, s. 86–87; Rozhovory s prof. Janou Burešovou, 16. 7. 2012 v Olomouci; s prof. Milošem Traplem, 9. 7. a 13. 8. 2012 v Olomouci; s prof. Vladimírem Wolfem, 18. 7. 2012 v Trutnově.

Zusammenfassung

**Doc. PaedDr. Jiřina Holinková, CSc. Historička a univerzitní pedagožka
nejen pohledem pamětníků**

Die Autorin dieses Artikels beschäftigt sich mit der Persönlichkeit der Dozentin Jiřina Holinková (27. 10. 1921 – 3. 8. 2005). Der Text wurde auf dem Grund der Forschung der Archivquellen und auch auf dem Grund der Gespräche mit den Zeitgenossen ausgearbeitet. Die Mitarbeit mit den ehemaligen Studenten und Kollegen der Dozentin brachte viele wichtige Erkenntnisse über die Persönlichkeit der Dozentin.

Jiřina Holinková ist im Jahre 1921 in der Stadt Hranice (Mähren) geboren. Sie studierte in den Jahren 1948–1952 an der Pädagogischen Fakultät der Palacký Universität in Olmütz. Als sie das Studium beendete, arbeitete sie in den 50er Jahren als Assistentin von Professor Ladislav Hosák im Institut für historische Heimatkunde. Sie wirkte dann als Assistentin am Lehrstuhl für Geschichte mehr als vierzig Jahre. Sie hielt vor allem die Vorlesungen über die tschechoslowakische mittelalterliche und frühneuzeitliche Geschichte. Sie hielt auch die Vorlesungen über die Geschichtsmethodik. Ihr Se-

minar zur mittelalterlichen Geschichte, das sie in den 70er und 80er Jahren im Bezirksarchiv in Olmütz führte, wurde damals für außerordentlich gehalten. Dozentin Holinková organisierte auch die Exkursionen des Lehrstuhls für Geschichte. Ihre wissenschaftliche Tätigkeit wurde auf die Forschung des mährischen Stadtschulwesens vor dem Jahre 1620 konzentriert. Sie schrieb zwei Monographien, *Městská škola na Moravě v předbělohorském období* (1967) und *Čtyři kapitoly z dějin školy u sv. Mořice* (1970), aber sie war auch die Autorin von viele Artikeln. Sie bekam erst im Jahre 1990 den Titel Dozentin, weil ihr Habilitationsverfahren im Jahre 1970 infolge der Normalisierung eingestellt wurde. Dozentin Holinková war auch ein langjährige Mitglied der Heimatkundlichen Museums-gesellschaft in Olmütz. Sie war eine strenge und anspruchsvolle Pädagogin, aber sie half den Studenten bei Anfängen ihrer eigenen wissenschaftlichen Tätigkeit. Sie starb im Jahre 2005 in Hranice, wo sie auch begraben wurde.